

משפטים: היתר ערכאות

רש"י שמות פרשת משפטים פרק כא פסוק א

לפניהם - ולא לפני גוים, ד ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל, אל תביאהו בערכאות שלהם, שהמביא דיני ישראל לפני גוים מחלל את השם ומיקר שם עבודה זרה להחשיבה, שנאמר (דברים לב לא) כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים, כשאויבינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם:

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כו הלכה ז

ל הדין בדייני עכו"ם ובערכאות שלהן אע"פ שהיו דיניהם כדיני ישראל הרי זה רשע וכאילו חרף וגדף והרים יד בתורת משה רבינו שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפניהם ולא לפני עכו"ם לפניהם ולא לפני הדיוטות, היתה יד העכו"ם תקיפה ובעל דינו אלם ואינו יכול להוציא ממנו בדייני ישראל יתבענו לדייני ישראל תחלה, אם לא רצה לבא נוטל רשות מבית דין ומציל ג בדיני עכו"ם מיד בעל דינו. סליקו להו הלכות סנהדרין בס"ד.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צב עמוד ב

אמר ליה רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי: קרית חברך ולא ענך, רמי גודא רבה שדי ביה? א"ל: טויען טהרתיך ולא טהרת מטומאתך לא טהרי עוד

רש"י מסכת בבא קמא דף צב עמוד ב

קרית חברך - להוכיחו ולא ענך.

דחי גודא - כותל הפל עליו כלומר הניחו ויפול ברשעו דחהו בידיים.

רא"ש מסכת בבא קמא פרק ח סי' יז

מנא הך מילתא דאמרי אינשי קרית לחברך ולא ענייך רמי גודא ושדי עילויה. דכתיב יען טהרתיך ולא טהרת לא טהרי עוד. מכאן פסק רב פלטאי ז"ל ראובן שיש לו תביעה על שמעון ומסרב לבוא עמו לדין שרשאי להביאו לערכאות של נכרים כדי להוציא את שלו מתחת ידו:

שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן כו ס"ב

היתה יד עובדי כוכבים תקיפה, ובעל דינו אלם, ואינו יכול להציל ממנו בדייני ישראל, יתבענו לדייני ישראל תחלה; ז) ז' אם לא רצה לבא, ח) {ה} <א} ה' נוטל ג' {רשות מבית דין ג} ומציל בדייני עובד כוכבים מיד בעל דינו. הגה: ו) ויש רשות <ב} לבית דין לילך לפני עובדי כוכבים ד ט) {ט} <ג} ט' ג' ד' {ולהעיד שזה חייב לו

נתיבות המשפט ביאורים סימן כו סק"ג

ומציל בדיני עכו"ם. עיין סמ"ע סק"ה שנותנין לו רשות להוציא שלו ולא שהעכו"ם יכפוהו לעשות וכו'. ונראה דמיירי באופן שידוע החוב לדייני ישראל, כגון במלוה בשטר וכיוצא, דבמלוה על פה אי אפשר לדייני ישראל ליתן לו רשות להוציא דאימר אינו חייב לו כל כך, רק משמתין אותו כשאינו רוצה לבוא, וכן מוכח מהב"י [סעיף ב'] שכתב כשאינו יכול להוציא ממנו על פי אדרכתא, משמע שידוע שחייב לו כבר, וכן מוכח מהדרישה סימן ב' שכתב וזה לשונו, שאם היה העכו"ם אומרים לישראל תן ממון זה לישראל חברך שאתה חייב לו על פי הדין וכו', ולתירוץ הראשון אף זה אסור, ולתירוץ שני שם אינו מותר רק בכהאי גונא.

שו"ת הרמ"א סימן נב

נראה דהיינו אחרי נטילת רשות מב"ד, אבל קודם נטילת רשות ודאי אסור. דהרי הטור ח"מ סימן כ"ו כתב שתמא דאסור בלי נטילת רשות, ואילו לא היה דעת הרא"ש כן לא הוה שתיק מיניה.

יום של שלמה מסכת בבא קמא פרק ח סי' סה

עוד פסק מהר"ם בתשובות מיימוני (נזיקין סימן י"ד) על אחד שרצה לתפוס חבירו, ולכופו ולהכריח למשפט. ומתוך כך שלא רצה להניח להם לתופסו, הכו אותו, והרגו אותו, ודן עליו כל דין רוצח כו'. וכל זה מחמת שהלך בערכאות של גוים בלי רשות ב"ד. ולא עוד, אפילו כתב לו בשטר, שיכול לדון עמו בכל בית דין שירצה, בין בדין ישראל, בין בערכאות של גוים. מכל מקום לאו כל כמיניה, שילך לפני ערכאות של גוים בלא רשות ב"ד, ואפילו שניהם מרוצים. מכל מקום מחינן ליה למלוה, שלא יתבענו בערכאות של גוים, אלא בדיני ישראל. ואי לא ציית משמתינן ליה, ולא מועיל הא דכתב בשטר, אלא בגברא אלים, שאינו ציית לדין. ואין כח בידם לכופו אותו לדין, אז יש לו רשות לדון אפילו בערכאות של גוים, בלא רשות דייני או טובי העיר. דלעניין זה לבד מועיל, ואינו עובר על דברי תורה. ואפילו לא כתב בשטר. אפ"ה מותר, היכא דאיכא אלם, רק שצריך ליטול רשות מקודם.

שו"ת חתם סופר חלק ה (חושן משפט) סימן ג

ע"כ פשוט מאוד, דכל כיוצא בזה, מותר אפילו שלא ברשות ב"ד. דאלו ברשות ב"ד, אפילו לשפוט בפניהם. משום דאז לא מיקרי הפלילים על שמם, אלא על שם ב"ד שנתנו לו רשות. אלא ב"ד לא יתנו רשות אלא על אלם שאין ב"ד ישראל יכולי' לכופו. כמבואר כל זה סי' כ"ו סעיף ב'. וכתב שם הרמ"א בשם ר' שרירא גאון: ויש רשות לב"ד לילך לפני גוי, להעיד שזה חייב לזה. וכתב סמ"ע, שם, לשון רב שרירא: שצריך שהערכאות לא יקבלו שוחד דוקא. וכ"כ בעל התרומות, בשם ר' שרירא. ועיי' ש"ך, והרבה תשו' האחרונים, תמהו מה ענין זה לקבלת שוחד? ולפענ"ד לפי מה דקיי"ל, אין ת"ח מחוייב להעיד לפני ב"ד דזוטר מיני' כדאיתא ר"פ שבועות הדיינים /שמא צ"ל: שבועת העדות ל:./, ובטש"ע סי' כ"ח, סעיף ה'. ועיי' סס"י רס"ג, אי ת"ח רשאי למחול על כבודו, ולזלזל בעצמו, במקום שאינו חייב. והוה סד"א, בב"ד של גוים בודאי אסור לת"ח להעיד. דהוה בכלל משנאי אהבו מות. קמ"ל ר' שרירא, דאדרבא! יקר ותפארת היא לדייני ישראל, שפסקו הדין עם פלוני. אלא שאין כח בידם להציל עשק מיד עשקו, הולכים ומעידים כן לפני עש"נ: פלוני יצא מאתנו חייב כך וכך. וע"ז התנה רב שרירא תנאי, באם אינם מקבלים שוחד, ויוציאו הדין כמו שפסקוהו דייני ישראל. משא"כ אם מקבלים שוחד. שאפשר שאחר שביזו ת"ח את עצמם להעיד במקום שאינו לפי כבודו, אתי חמרא ובטש לשרגא ויהפוך הקערה על פיה, ולשוא צרף צורף. אין להם רשות לוותר על כבוד תורתם מספק, כנלענ"ד.

אח"כ להזמין את התובע לפני צ"ד שיסיר מעליו ידי הערכאות ושיעמוד עמו על גוף תביעתו לדחוק"ק ומדלג עשה כן הוי כאלו התבצע מסרב לעמוד לדחוק"ק הנה אפילו לסביר העקושה ה"ל מ"מ הלא אפילו במסרב לעמוד לדחוק"ק אינו מחויב לשלם את ההוצאות שהולות התובע בערכאות רק דווקא צ"ח נעל התובע מקודם רשות מהצ"ד לתבוע בערכאות כמבואר בח"מ סי' י"ד סעיף ה' שהרי המחבר מביא י"א דההוצאות שעשה התובע בערכאות בכל ענין אין צריך לשלם לו אף אם היה מסרב ואף הרמ"א צ"ח"ה שהביא יש חולקים והכריעו כמותם דהמסרב מחייב לשלם להתובע גם את ההוצאות של הערכאות מ"מ סיים דהיינו דוקא צ"ח נעל רשות מהצ"ד על עשיית ההוצאות כמבואר בח"מ סי' י"ד.

ועיין בתשובת ברית אברהם חו"ד סי' ס"ג אות ה' צי"ח דאף דהרב"ן חייב לשלם לשכנגדו ההוצאות היכף משעה ששעה סרבן ואף שלא נכח עדיין סרבנותו מ"מ היינו דוקא הוצאות עלמא אצל ההוצאות שעל ידי ערכאות דין אחר יש להם דאין הסרבן חייב לשלם אותם זולת צ"ח נעל התובע רשות מצ"ד ואינו מושגל הזמנה וסירב לבדו והא דתשובת הרא"ש שצ"ח"ה סיימנו וכו' צ"ח"ה י"ד כ"ל דמשמע דתולה רק בהזמנה לחודה התם מייירי לענין תביעה קנס שהיה אז המנהג לקנוס את המסרב אצל לא לענין הוצאות של ערכאות עיי"ש.

אמנם לא צי"ח טעם החילוק ונראה טעם החילוק בין הוצאות עלמא והוצאות שעל ידי ערכאות כיון שיש דבר הוצאות של ערכאות ענין מסירה שמסריק דבר של ישראל צד עכו"ם לפיכך יש להחמיר בה עובא ועוד יש לחוש שיוכזרו עליו העכו"ם יותר מחויבו והרי מבואר בח"מ סי' שפ"ח סעיף ג' ברמ"א בשני אנשים שמסרו זה את זה דמי שהפסיד לחצרו יותר במסירתו מחויב לשלם המותר ומוכח מה דאף לאיש רע אסור למסור דהרי זה מסרו תחילה ואפילו הכי אם זה הפסידו יותר חייב לשלם וא"כ הכי נמי אף דהוא סרבן ואינו צ"ח"ה דין מ"מ אסור להתובע למסור ולהפסידו ע"י ערכאות ולכן צע"ק רשות צ"ד והצ"ד יזכרו על מה יתנו לו רשות גם יתודע להם אם אי אפשר להליל צע"ק אחר וצ"ח"ה יבינו שאפשר לו להליל צע"ק אחר לא יתנו לו רשות לתבוע בערכאות.

ועוד י"ל טעם מה צע"ק לתביעה ערכאות רשות צ"ד משום דיש צ"ח גם דררא דאיסור שהרי להביא את ישראל למשפט לפני ערכאות הוי חילול שם שמים כמש"כ רש"י על התורה ברי"ה פ' משפטים וברמב"ם וטו"ש"ע ח"מ ריש סי' כ"ו עיי"ש ונהי דמתירין לו להתובע משום הפסד שלו מ"מ הכל לפי ההפסד ואם הצ"ד רואים שתביעתו דבר מוטע הוא לא יתנו לו רשות צ"ד דהפסד מוטע יש לו לומר מפני חילול השם ולכן צ"ח"ה צ"ח"ה צ"ח"ה וכו"כ צנידון דידן אפילו לטעות ה"ל דהקלאגט של התובע יהיה חשוב כאלו קיבל הזמנה מצ"ד מ"מ אי אפשר לחייב את התובע לשלם את ההוצאות של ערכאות של אח"כ להתובע כיון שעל כל פנים הצ"ד לא נתן לו רשות.

ולבי לומר לי דהמנהג הזה היה נהוג בתחילה רק לענין הוצאות של התובע דהנה על פי דינא נראה דהתובע שהצב לאחד בערכאות שלא ברשות צ"ד והתובע עשה גם כן הוצאות בערכאות להליל את עצמו דמחויב התובע לשלם להתובע ההוצאות שהיה לו בגרמת התובע הגם שלא נתכוין התובע להפסיד להתובע אלא לתבוע את שלו מ"מ הרי מבואר בח"מ סי' שפ"ח סעיף ה' שני שיטות צ"ח ולפי דעה השניה שם שהסכים לה הש"ך שם בסקכ"ו וכמה מחזרים שהביא שם הוי מוסר וא"כ מחויב לשלם להתובע כל מה שהפסיד ע"י התביעה בערכאות שהצבו התובע והנה צ"ח"ה היה מקום לומר דצ"ח"ה אם נשקבל התובע את הקלאגט של ערכאות היה צ"ח"ה להזמין את התובע לדי"ת שיסיר ידי הערכאות מעליו ושיעמוד עמו לדי"ת על שורש תביעתו להתבצע לא הזמין אלא הילי את עצמו בערכאות ע"י הוצאות כנהוג אזי לא יטעך התובע לשלם לו אותן ההוצאות צ"ח"ה שיש מקום להתובע לומר אם היית אומר לי שרצונך

לעמוד עמי לדי"ת הייתי מסיר מעליך ידי הערכאות ומדלג עשית כן גליית דעתך דרצונך רק לשפוט בערכאות ואין רצונך לדי"ת וממילא אין לי לשלם לך ההוצאות שלך שעשית בערכאות להליל את עצמך (ואף דלכאורה גם זה קשה קצת מ"מ אינו תמיה כ"כ ואם יש צנזון זה מנהג שפיר יש לקיים המנהג כמו שהבאר לקמן טעמו של דבר.

ואין לומר שהרי כיון דקיי"ל כדע"ה שהיה צ"ח"ה שפ"ח דאפילו צ"ח"ה כיונה התובע היה להליל את שלו אפילו הכי נחשב כמסור א"כ משמע דצ"ח"ה לשלם גם את ההוצאות של התובע כמו שהדין הוא צמור מ"מ נראה דלא נחשב כמסור אלא צ"ח"ה התובע לא היה מסרב כלל אצל כל שהתבצע סירב בתחילה אף שהתובע לא נעל רשות מהצ"ד ותבוע בערכאות שלא ברשות צ"ד מ"מ שוב אין צ"ח"ה התובע לשלם להתובע הוצאותיו דהך דינא דצע"ק רשות צ"ד לא נאמר אלא לענין שיהיה התובע מחויב לשלם ההוצאות של התובע אצל לענין שיפטור התובע מלשלם ההוצאות של התובע די צ"ח"ה היה התובע רק מסרב צ"ח"ה.

וראיה לדבר שהרי צ"ח"ה שפ"ח כתב הרמ"א צ"ח"ה דיעבד כל שלא סירב להתבוע ומשמע דכל שסירב שוב אין צ"ח"ה לשלם אף שלא נעל רשות מצ"ד דאם לא כן הוי ליה לומר כל שלא סירב התובע ולקח חצירו רשות מצ"ד כמש"כ צ"ח"ה י"ד סעיף ה' אלא ודאי החילוק הוא כ"ל דצ"ח"ה י"ד דמייירי לענין שיהיה מוכרח התובע לשלם ההוצאות של התובע שעשה בערכאות צ"ח"ה צע"ק דווקא שנעל התובע רשות מצ"ד אצל צ"ח"ה שפ"ח דמייירי לענין שישלם התובע ההוצאות של התובע המסרב צ"ח"ה די שיהיה התובע מסרב לבד וכל שהיה התובע סרבן אפילו לא נעל התובע רשות מצ"ד מ"מ שוב אין צ"ח"ה לשלם לו ההוצאות שלו ושוב מלאתי שכן כתב צ"ח"ה נאות דשא סי' נ"ב וצ"ח"ה דברי חיים ח"ב ח' ח"מ סי' מ"ז ואף שצ"ח"ה ברית אברהם חו"ד קס"ה ס"ג נראה שלא יד לחילוק זה מ"מ נראה דהצ"ח"ה כנויים צע"ק וצ"ח"ה כמו שכתבנו.

ויהיה עפ"י ה"ל צ"ח"ה של שילום שלשה חלקים והם: א) תובע שהצב להתבוע צ"ח"ה חוב ע"י ערכאות והתובע הוי ישראל סתמא כלל הישראלים דהיינו שלא היה סרבן אזי לא ישלם התובע מחויב לשלם הוצאות שלו אלא אף הוצאות של התובע מחויב לשלם שצ"ח"ה יש שני דיעות צ"ח"ה סי' שפ"ח סעיף ה' מ"מ לפי הכרעת הש"ך שם דדין מוסר יש לו אש"כ דמתכוין להליל את שלו כדע"ה השניה שם מחויב הוא לשלם גם את ההוצאות שהיה להתבוע צ"ח"ה א) ואם סירב התובע מקודם לבוא לצ"ד לדעת הנאות דשא צ"ח"ה הזמין ע"י הצ"ד ולדעת הדברי חיים צ"ח"ה מ"מ ה"ל אפילו צ"ח"ה הזמין צ"ח"ה לבין עצמו צ"ח"ה עדים אזי התובע פטור מלשלם ההוצאות של התובע אש"כ דהיה מסרב כיון שלא נעל רשות מצ"ד אמנם גם התובע פטור מלשלם ההוצאות של התובע כיון דמ"מ היה התובע מסרב אין להתובע דין מוסר שיהיה מחויב לשלם גם ההוצאות של התובע אלא נשאר הדין שישלם כל אחד ואחד ההוצאות שלו היינו התובע ישלם שלו והתובע הוצאות שלו. ג) ואם כשסירב התובע לקח התובע רשות מצ"ד לתבוע בערכאות אזי לא די שהתובע מחויב לשלם ההוצאות שלו אלא אף הוצאות של התובע מחויב לשלם.

והשתא על פי מה שעלה צ"ח"ה שלשה חילוקים ה"ל נראה דיש מקום לקיים אם יש מנהג שבוהגים שאם התובע הצב בערכאות איזה חוב אפילו מנתבוע שלא סירב עדיין והתובע גם כן עשה הוצאות בערכאות להליל את עצמו ולא הזמין את התובע לדין ישראל שיסיר ידי הערכאות מעליו ושיעמוד עמו על תביעתו שעשה בערכאות לדין תורה"ק שיהיה התובע פטור מלשלם ההוצאות של התובע שפיר יש מקום לקיים המנהג ההוא מכמה טעמים הודא שהרי לדיעבד הראשונה שצ"ח"ה שפ"ח ה"ל צ"ח"ה פטור התובע משום דלא כיון אלא להליל את שלו אין לו דין מוסר וצ"ח"ה שם הש"ך שם מהר"ם מלוזבלין ודאי דאין לסתור מהגם. שיית דכבר מבואר

מרדכי מסכת בבא קמא פרק מרובה

וכן נמי נראה לר"י דקי"ל כמו [רמז עד] שכתוב בהרשאות ויש לו רשות לדון בכל ב"ד שירצה בין בדיני ישראל בין בדיני עובדי כוכבים דאי איניש אלם הוא ואינו יכול לכופו בדיני ישראל מותר לכופו בדיני עובדי כוכבים והא דאמרו סוף פרק המגרש לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים היינו היכא שיכול להכריחו ביד ישראל אמנם מצאתי [בתשובת] רבינו מאיר דאין מותר להכריחו ביד עובדי כוכבים אא"כ יתירו [*לו] ב"ד או ראשי הקהל וכן כתב המיימוני בסנהדרין שאם לא רצה לבא לב"ד נוטל רשות מב"ד ומציל בדיני עובדי כוכבים מבעל דינו:

שו"ת מנחת יצחק חלק ט סימן קנה

ב וע"ד אשה ישראלית מחללת שבת בפרהסיא, וגם בנה מחלל שבת ודר עם נכרית ל"ע, ועזבה את הדירה בחוב כמו אלפיים דולר, והאגודה הבונד כתבו לה מכתב קשה לשלם החוב, ולא צייתה להם, ובזה כתב כבודו דיש לו רשות לילך לדיניהם, דהנה קי"ל מחלל שבת בפרהסיא הוי כמומר לכל התורה כולה, ואיתא בש"ע (ח"מ סי' כ"ו) בכסף הקדשים (סק"א בסופו) וז"ל שבפשיטות כל מומר גם ששייך בו אע"פ שחטא ישראל הוא מ"מ לגבי משפט הו"ל כנכרי ממש וכו' עכ"ל.

הנה בכסף הקדשים שם מיירי רק שב"ד של ישראל ידונו ליהודי שכנגדו בין כפי זכותו עפ"י משפטי התוה"ק בין כפי זכותו עפ"י עש"ג = ערכאות של גויים = עיי"ש, אבל לא היכא שאפשר להוציא ממנו בב"ד של ישראל, לדון עמו בערכאות, וי"ל בזה כמ"ש בתשו' תשב"ץ (חלק רביעי חוט המשולש הטור השלישי סי' ו') בשטרות העשויין בערכאות, שאע"פ שאסור לדון לפני הערכאות, מ"מ שטרות הנעשים על ידם דנין על פיהם עיי"ש, ושם (בסוף התשובה) כתב שאפילו עם עכו"ם אסור לדון בערכאות, ולא התירו אלא מטעמא דאיתא (בע"ז י"ג ע"א) דכותב ומעלה בערכאות שלהם מפני שהוא כמציל מידם, דהכי נמי מהאי טעמא דעכו"ם אינו פורע לישראל עפ"י ב"ד, הותר להוליכו בערכאות, ומכש"כ גבי ישראל דאין להביא לפני עכו"ם חוץ מפרט אחד כשיהי' הבעל דין אלם דלא ציית לדיני ישראל אז מותר להביאו לפני הערכאות עכ"ל.

ולהלכה למעשה יש ליקח רשות ב"ד, או כפי הנהוג אצלינו לשלוח הזמנה א' במקום שלשה, ולהתרות שאם לא תבוא לדינא יותן להתובע רשות לילך בערכאות, או אם הב"ד יחליטו שהיא בכלל אלם ולא ציית דינא א"צ להזמינה לדין, אלא יותן בלא זה רשות לילך עמה בערכאות כנלענ"ד. ואסיים בברכה שהשי"ת ימלא כל משאלות לבו לטובה. החותם בברכה. יצחק יעקב ווייס.

תשובות והנהגות כרך ג סימן תמא

בש"ע ח"מ סי' כ"ו כתב שאסור לדון בפני דייני עכו"ם ובערכאות שלהם אפילו דנים כדיני ישראל ואפילו נתרצו שני הבע"ד לדון בפניהם אסור, וכל הבא לידון בפניהם הרי זה רשע, וכאילו מחרף ומגדף ומרים יד בתורת משה, וע"ש בהגר"א שכפר בהקב"ה תחלה ואח"כ כפר בתורה, ואם הנתבע מתעקש ללכת לערכאות ואינו מוכן לדון בדיני ישראל, נוטל התובע רשות מבית דין ומציל בדיני עכו"ם, ומנהגו בעיה"ק ששולחים לו ג' פעמים ומזמינים אותו לבוא לב"ד, ורק אז אם לא בא מקבל הצד השני רשות לתבוע אותו בכל מקום ונכלל בזה גם ערכאות. אכן אדם שהוא אפיקורס או מחלל שבת בפרהסיא וכדומה, או פירמא שברור בודאי שלא ילכו לבית דין, ראוי להזמין פעם אחת או עכ"פ לקבל רשות מבית דין, ושמעתי שכך הורה הגאון בעל "מנחת יצחק" הגאון רבי יצחק יעקב ווייס זצ"ל. וטעם הדבר נראה שעיקר דינא שצריך לבוא לבית דין של ישראל הוא מפני שאיסור חמור הוא לילך לדון לפני עכו"ם, ומצד זה משתדלים ג"פ אולי ישתכנעו ויבואו לבית דין של ישראל, אבל כשברור שלא יבואו לבית דין, ואין תועלת לדוחקו דידועים שלא יועיל, אזי יש עוד הלכה, של כבוד בית דין שצריך תמיד רשות דוקא, ולזה מספיק כשלא בא פעם אחת, דמוסרים לו כתב סירוב ויכול לדון בכל מקום כולל ערכאות, לאחר שביקש על כך רשות מבית דין. (עיי' ב"מנחת יצחק" ח"ט סימן קנ"ז ס"ק ב').

ולע"ד טעם נכון לדקדק לשלוח פעם אחת הזמנה בכתב אף שברור שלא יבוא, שבספר "כלי חמדה" פרשת משפטים מתרעם על מה שנהגו להתיר בערכאות אם אינו מוכן לבוא להתדיין, והלוא האיסור הוא לייקר אלילים והוא מן החמורות ומנלן להתיר איסור זה מפני שהשני מסרב לבוא לבית דין, ולדברינו במזמינו דוקא ולא בא יש שורש להתיר, שיוודע שמחייבין אותו הבי"ד בקנס כיון שלא קיבל ההזמנה וסירב, והקנס הוא שמחייבים אותו ב"ד לשלם כפי שישיתו הערכאות, ולא מפני כח הערכאות לחייב.

שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן קפג

נוסף לזה הרי איכא דעת התומים סי' ד' דמדין עביד דינא לנפשי' לא בעינן רשות בי"ד יע"ש, וסתמת הפוסקים אינו כן, - איברא הרי כ' בכנה"ג סי' י"ד וכו' - דדעת הרא"ש ורב פלטאי גאון נוטה דמסרב לא בעינן רשות בי"ד כלל, ויכול להזמינו לערכאות, דלא כסתמת השו"ע סי' כ"ו, ונהי דא"א לחלוק על המפורש בשו"ע דבעינן רשות בי"ד והוא לשון הרמב"ם, מ"מ מצאתי בשו"ת טוטו"ד מ"ג סוסי' רס"א דהמנהג עכשיו שלא להקפיד על רשות בי"ד אם מסרב ללכת לדינא, ונהי דקשה לסמוך ע"ז לבד, אבל הכא דרוצה להוציא עצמו מכל דין, וגם נראה לרב מובהק יושב על מדין להזמינו כדת אם יסרב גם לזה בודאי מכל הנ"ל יראה שיצאנו גם לידי חובת רשות בי"ד, הגם שכב' מחותני הה"ג הצ' יראה לו דמש"כ מהרש"ם ח"ד סוסי' ק"ה הוא דוקא ברב שנתקבל מקהלתו דאז גם יחיד נחשב כמו בי"ד, מ"מ לענ"ד יראה כנ"ל דהמעין ביש"ש ב"ק שם יראה דדעת רוב הפוסקים דבי"ד לאו דוקא - דהה"ד טובי ומנהיגי קהל - ועכ"פ לא גרע מורה הוראה ומובהק מטובי הקהלה וכיון שבעיניו יראה שיש כאן דין מסרב וכוונתו לשמים יצאנו בזה גם נגד דין רשות בי"ד, וכבר כ' המהרש"ל ביש"ש ב"ק שם דרשות בי"ד רק תקנה אחרונה יע"ש - סו"ד דברי מחותני הגאון ברורים לדינא.

שו"ת מהרש"ם חלק ד סימן קה

ומה ששאל אי אב"ד יחידי רשאי ליתן רשות לתבוע בערכאות את המסרב לבא לפניו לדין לפענ"ד כיון דמבואר בתשו' ב"ה סי' קכ"א דבמדינתנו שמקבלין הרב לזמן קצוב הו"ל קבלוהו בפ"ל לדין ביחיד ומבואר בתשו' רדב"ז דאם קבלוהו הציבור גם ההודאה לפניו הוי הודאה ועקצה"ח ונה"מ רס"י ג' שהאריכו בזה ולא הביאו מהנ"ל וע' שו"ת ספ"י סי' קי"ט ובקצה"ח סי' ע"ט סק"ז וע' בשע"מ רס"י א' שהאריך אי מהני קבלוהו לענין לפניהם ולא לפני הדיוטות ולענין קנס וכדומה ואני מצאתי באס"ז ב"ק פ"ד בשם מאירי דמהני שפיר קבלוהו ע"ש וא"כ ה"נ לענין נתינת רשות לילך בערכאות ובנ"ד אין נ"מ דמבואר בבל"י בסופו בקו"א על עט"צ בשם ת' מהרש"ך דאם כבר עמדו לדין בב"ד ונתחייב הנתבע ולא רצה לקיים דיוכל לתבעו בערכאות גם בלי רשות ב"ד ע"ש וע' בר"א חיו"ד סי' ס"ג ובזה"ז נכון לפסוק כן ויותר אין פנאי להאריך:

שו"ת מהרש"ם חלק א סימן פט

אבל מצאתי בכתבי הגה"ק אבד"ק ביטשאטש ז"ל, דבמה שהנתבע מודה שחייב ואין עליו התדיינות כלל, מדינא א"צ רשות ב"ד. כי כעת אין כח ב"ד יפה, ורק מדת חסידות להודיע לב"ד והם יתנו לו תיכף רשות לגבות חובו בעש"ג = בערכאות של גויים =, עכ"ד. ועפ"ז אני נוהג כשאני רואה שהנתבע מודה על חובו אלא שהשמיט מלשלם, והתובע תבע בדא"ה. בכח טראטע, אני עושה פשר גם בלא רצון הצדדים להחזיר הוצאות כפי ראות העין. והגם שדברי הגה"ק הנ"ל אין להם ראי' בפוסקים, אבל לפי שבעוה"ר נחשב כהיתר לתבוע בדא"ה, ואין הב"ד נותנים כתבי סירובים, כדאי הוא הגה"ק לסמוך על סברתו. וגם נ"ל סמוכין לדבריו ממ"ש בכנה"ג בשם רש"ך, דאם כבר עמדו לדין בפני ב"ד, וחייבו את הנתבע לשלם וא"ר לשלם, ויכול לתבעו בדא"ה להציל את שלו גם בלא רשות ב"ד. וכ"ה בבל"י בסופו בקו"א לספרי עט"צ. וא"כ היכא דהלוחה מודה לא גרע הודאתו מפסק של ב"ד, דא"צ רשות ב"ד. (שוב כ' לי ח"א בשם ספר אמרי בינה מהג' ר"מ אויערבוך שהעלה דלענין הוצאה שתובע הנתבע שגרם לו התובע בדא"ה, אין לפסוק

רק הוצאה א'. אבל מה שהוציא התובע בדא"ה בלא רשות ב"ד א"צ הנתבע לשלם כלום, גם הוצאה ב' וג', וצ"ע).
ועמש"ל בסי' שאח"ז עוד בזה

שו"ת האלף לך שלמה חלק חושן משפט סימן ג

בנדון הדו"ד =הדין ודברים= שבין ראובן ושמעון הנה נ"ל שלא די ששמעון מחויב להחזיר כל הוצאות לראובן מה שהוציא על הקרימינאל רק שמה שהוציא ראובן על תביעתו לשמעון לשלם לו חובו מחויב לשלם אף דראובן תבע בערכאות בלי רשות ב"ד נראה דז"א דהש"ע /חו"מ/ בסי' כ"ו מיירי רק אם הלך לערכאות קודם שפסקו הב"ד והרי לא הי' ידוע אולי יזכה הנתבע גם בדיני ישראל בזה צריך לעשות ברשות ב"ד כמו שמורה לשון הש"ע שם /חו"מ סי' כ"ו/ אבל אם כבר תבעו בב"ד ויצא שמעון חייב א"כ ודאי מגיע לראובן משמעון בזה לקיים הפס"ד א"צ רשות ב"ד ובכה"ג עביד אינש דינא לנפשי' ומ"ש בלשון הסמ"ע שם /חו"מ סי' כ"ו/ שאין מתירין לו לילך בערכאות אלא א"כ אין יכולין להוציא מידו ע"י אדרכתא היינו נמי בכה"ג שלא רצה לעמוד כלל לדין ולכן לא הי' יכולין להוציא ע"י אדרכתא אבל אם כבר פסקו הב"ד הדין לכופו לקיים דין ישראל א"צ רשות ב"ד כיון דהוי רק כפי' לעשות מה שישראל אומרים לו וכדין עשה ראובן בפרט בזמנינו דהמנהג פשוט לילך בערכאות בלי רשות ב"ד וגם דינא דמלכותא הוי דאין ב"ד של ישראל רשאים לדון ושהחויב לדון רק בדיניהם שא"צ רשות ב"ד ולכך אם תובע רק לקיים פס"ד שרי כן נ"ל ברור ונכון לדינא: